

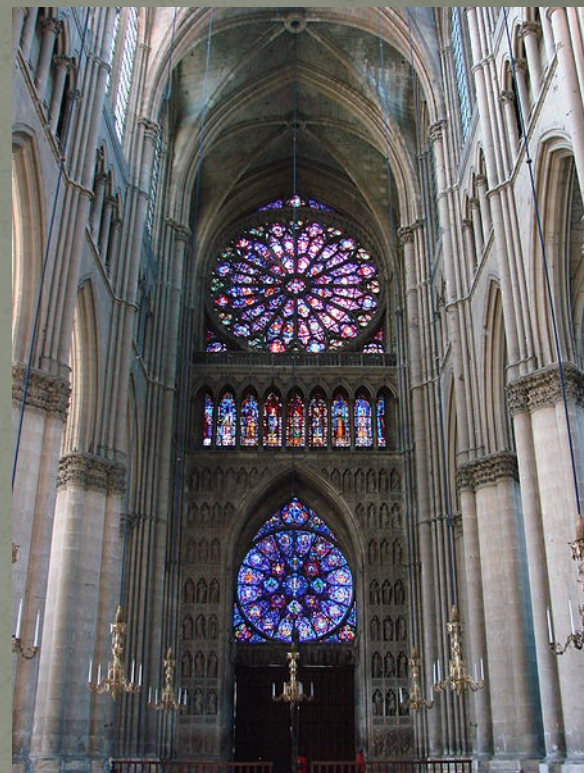
GOTIKA

Predstavitev umetnostnega-zgodovinskega sloga pri
predmetu LIKOVNO IZRAŽANJE

Začetki

- Začetek: 12. stol. v Franciji, razširi se po celotni vzhodni Evropi
- Razvijejo se vse vrste umetnosti
  - večje: arhitektura, slikarstvo, kiparstvo, steklarstvo;
  - manjše: zlatarstvo, rezanje slonovine, tkanina,...
- Temelje je gotiki postavila romanika

Notranjost katedrale
v Reimsu, Francija

Poimenovanje

- V srednjem veku so jo imenovali *opus francigenum* (opus,-eris,m lat.-delo; francigenum-francoski)
- Beseda gotika izhaja iz italijanske besede *gotico* (Giorgio Vasari v 16. stol.)
- Renesančna umetnost je trdila, da je bila gotika slabšalen izraz za opis grobe in barbarske kulture, ki je bila v nasprotju s klasično
- Svoj negativni pomen je beseda izgubila v 16. stol., ko se je pojavila neogotika

Skeletna zidava

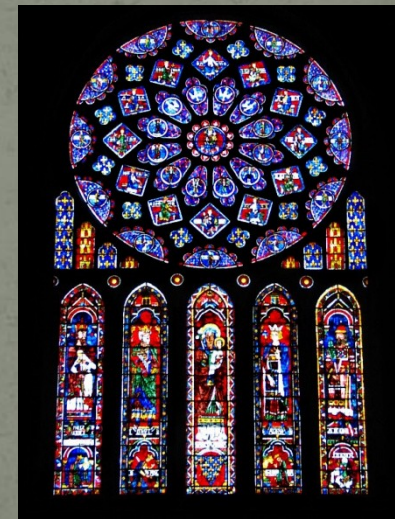
- Simbol gotike so mogočne katedrale, ki jih je omogočila prav skeletna zidava
- Teže niso več nosile stene, pač pa stebri
- S tem so med stebri pridobili prostor za vitraže, ki nikoli več niso tako umetelno izdelani, kot prav v gotiki
- Ponekod stebre zamaskirajo, da izgledajo še tanjši

Namesto enega debelega stebra postavijo več tanjših in nas uspešno zmedejo

Katedrale v gotiki

- Vzdolžna zasnova, oblika latinskega križa (ne več grškega, ki ima enako dolge krake)
- Oltar je postavljen na najbolj svetel prostor, kar daje občutek nadzemeljskega
- Okoli njega je veliko oken in vitražev
- Vhod in glavna ladja se postopoma osvetlujeta

Katedrale v gotiki

- Zunanost ni več tako jasno razčlenjena kot v romaniki
  - Zlasti pročelja cerkev prekrijejo množice drobnih, paličastih členov, ki poudarjajo vzpon v višino
- Arhitekti se trudijo ustvariti občutek vzpenjanja v nebo, proti Bogu

Primeri gotske arhitekture po Evropi

Štefanova kat. na Dunaju

Bazilika Saint-Denis
v Parizu

Doževa palača v Benetkah

Katedrala Canterbury v Angliji

Čerkev sv. Petra, Malmö
na Švedskem

Grad Carcassonne v Franciji

Zvrsti državne in verske arhitekture:

- francoska gotika (najstarejša)
- angleška gotika
- italijanska gotika
- nemška gotika, ki zajema tudi centralno Evropo
- španska in portugalska gotika
- baltska gotika (arhitektura z opekami v severni Evropi)

Slikarstvo

- Velike razlike med različnimi deželami
- Nabožni motivi
  - Ponižnost, kesanje, pravičnost, skromnost
- Razvije se tudi opazovanje vsakdanjika;
  - zelo znan je koledar imenovan *Les Très Riches Heures du duc de Berry* oz. v grobem prevodu "Zelo bogate ure vojvode Berry"
  - to je bogato okrašen koledar z dobro dodelanimi detajli

Horarije

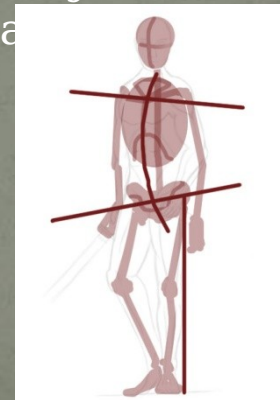
- Nova zvrst knjig
- Vsebujejo molitve za lastno pobožnost
- Zraven so še koledarji in strani z upodobitvami
- Podrejene so ritmu cerkvenega leta
- Tudi tukaj bi za primer lahko dali *Les Très Riches Heures du duc de Berry*

Kiparstvo

- Podrejeno arhitekturi
- Večkrat vključeno v gradnjo (kariatida-kip človeka namesto stebra)
- Relievi v lunetah
  - Lunete primerjamo s polkrožnim timpanonom
  - Značilne so za gotiko kot dodatek nad vhode v cerkve
- Kontrapost
  - Pomeni, da človek ne stoji več vzravnano, ampak se zgornji in spodnji del rahlo zasukata
  - Več dinamike

V luneti katedrale Notre-Dame je upodobljena Poslednja sodba

Ekkehard in Uta

- Kipa stojita v katedrali v Naumbergu, Nemčija l. 1250
- Desni kip, kip Ute, je W. Disney uporabil kot predlogo za hudobno mačeho pri pravljici Sneguljčica

Krilni oltarji

- Še ena značilnost gotike so krilni oltarji
- Osnovni oltar se odpre in v notranjosti so novi motivi
- Največ je triptihov (3 krila), poznamo pa tudi diptihe (2 krili) in poliptihe (več kot 3 krila)

Gotika na Slovenski

- Najlepša gotska cerkev v Sloveniji je gotovo cerkev na Ptujski Gori, posvečena Mariji Zavetnici
- Romarska cerkev
- Na zunanost nič posebnega, notranost je čudovita
- Kot bazilika, vendar stranski ladji nista več nižji od glavne
- Znana je upodobitev Marije Zavetnice s plaščem
  - Plašč pomeni okrilje Marije
  - Pod njim so ljudje, ki jih varuje
- Cerkev je podobna Štefanovi katedrali na Dunaju

Gotika na Slovenskem

- Mrtvaški ples je svetovno znana freska v cerkvi sv. Trojice v Hrastovljah, dolga je 7 metrov
- Naslikal jo je Janez iz Kastva leta 1490
- To je slikarska ali grafična podoba plesa ali sprevoda, v katerem so po stanovih razporejeni živi ljudje, skeleti mrličev in smrt sama
- Ima močan simbolni pomen, saj govori o tem, da nas smrt vse premaga in je s tem tudi na nek način nevarna za tisti čas, saj govori o enakosti med ljudmi
- Nastala je pod vtisom srednjeveških epidemij kuge

Viri

- Učbenik Umetnostna zgodovina, N. Golob, DZS, 2009
- Spletne strani:
  - <http://art-lj.si/trgovina/pdfs/arhiv/Umetnostna%20zgodovina/08%20-%20Gotika/Gotika.pdf>
  - http://www.student-info.net/sis-mapa/skupina_d oc/fgghidrotehnika/knjiznica_datoteke/1233765729_24_gotika.pdf
  - <http://wtf.mojforum.si/wtf-post-16629.html>